

Legal Alert

Co czeka rynki finansowe w związku ze zmianą ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów?

Październik 2015

Nadchodzące zmiany w zakresie ochrony konkurencji i konsumentów będą miały istotny wpływ na rynki finansowe. Sposobem na ograniczenie ryzyk – związanych z utworzeniem instytucji Rzecznika Finansowego oraz wynikających z nowych, daleko idących uprawnień UOKiK – może być dobrze przygotowany program compliance.

Zmiany w ustawie o UOKiK, która daje prawie policyjne uprawnienia Prezesowi tego urzędu, dyrektywa MIFID, która w sposób istotny wpłynie na sposób dystrybucji, oferowania produktów i ich tworzenia oraz nowy Rzecznik Finansowy – przed tymi wyzwaniem stoi cały sektor finansowy, od banków przez domy maklerskie i firmy ubezpieczeniowe. Dla działów prawnych oraz odpowiedzialnych za compliance oznacza to zdecydowanie więcej odpowiedzialności dla zarządu oraz konieczność wdrożenia odpowiednich procesów i procedur wewnętrznych. Chodzi o to, by z jednej strony zabezpieczyć samych siebie przed postawieniem zarzutu umyślnego uwikłania spółki w zakazane porozumienia, jak również zabezpieczyć firmę na wypadek działań prowadzonych przez UOKiK, np. w postaci *mystery shopping* albo nalotów z przeszukaniem.

W 2015 roku Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów została nowelizowana dwukrotnie. Pierwsza tura zmian weszła w życie 18 stycznia 2015 roku. Druga nowelizacja, przyjęta przez parlament 4 września 2015 roku, wejdzie w życie 17 kwietnia 2016 roku - oprócz kilku przepisów, które zaczną obowiązywać po 10 latach.

Kluczowe zmiany

W nowelizowanej ustawie wprowadzony został przepis przewidujący, że praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów będzie „proponowanie konsumentom nabycia usług finansowych, które nie odpowiadają potrzebom tych konsumentów, ustalonym z uwzględnieniem dostępnych przedsiębiorcy informacji w zakresie cech tych konsumentów lub proponowanie nabycia tych usług w sposób nieadekwatny do ich charakteru”. W tym zakresie pomocne będzie wprowadzenie w ramach compliance wewnętrznych wytycznych dotyczących zasad oceny oczekiwań i możliwości klienta oraz oferowania konsumentom produktów, szczególnie tych obciążonych znacznym ryzykiem.

Instytucja tajemniczego klienta

Nowa ustawa daje Urzędowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów kompetencje do prowadzenia zakupu towarów przez tzw. tajemniczego klienta (z ang. *mystery shopping*). W celu uzyskania informacji mogących stanowić dowód w sprawie pracownik UOKiK będzie miał prawo podjęcia próby zakupu towaru. Przebieg czynności może być utrwalany bez informowania kontrolowanej firmy. Tutaj również ryzyko ograniczyć mogą jedynie wewnętrzne wytyczne lub szkolenia pracowników dotyczące sposobu oferowania poszczególnych produktów oraz zakresu informacji i dokumentów, jakie przy tej okazji muszą zostać przekazane takiemu klientowi.

Powołanie Rzecznika Finansowego

Uchwalona niedawno Ustawa z dn. 5 sierpnia 2015 roku o rozpatrywaniu reklamacji przez podmioty rynku finansowego i o Rzeczniku Finansowym zakłada powołanie nowej instytucji. Rzecznik Finansowy ma zastąpić i rozszerzyć kompetencje dotychczasowego Rzecznika Ubezpieczonych. Rzecznik Finansowy

Kontakt

W celu uzyskania dodatkowych informacji prosimy o kontakt:

Paulina Józefczuk
Senior Associate,
Szef praktyki prawa
konkurencji

T: +48 22 50 50 799
paulina.jozefczuk
@eversheds.pl

Paweł Kuskowski
Of Counsel
Szef praktyki Compliance
i Ryzyka regulacyjnego

T: +48 22 50 50 716
pawel.kuskowski
@eversheds.pl

eversheds.pl

Zapisz się na nasz newsletter>

Otrzymuj cykliczne informacje o ważnych zmianach w prawie oraz organizowanych przez nas wydarzeniach

będzie działał w interesie wszystkich klientów instytucji finansowych, a nie tylko ubezpieczonych. Będzie m.in. miał prawo do wytaczania powództwa na rzecz klientów w sprawach nieuczciwych praktyk rynkowych oraz możliwość wzięcia udziału w już toczącym się postępowaniu sądowym. Będzie rozpatrywał skargi i wnioski klientów dotyczące nieuwzględnienia roszczeń klienta w trybie rozpatrywania reklamacji lub też niewykonania czynności wynikających z reklamacji rozpatrzonej zgodnie z wolą klienta w terminie 30 lub 60 dni. Rzecznik Finansowy będzie miał też uprawnienie do informowania właściwych organów nadzoru i kontroli o dostrzeżonych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu podmiotów rynku finansowego. Takim organem może również być UOKiK. W tym zakresie konieczne jest przede wszystkim wdrożenie szybkich i skutecznych procedur reklamacyjnych.

Naloty z przeszukaniem

Nowa ustawa rozszerza kompetencje UOKiK dotyczące nalotów na biura przedsiębiorców. Za brak współpracy z UOKiK podczas takiej kontroli mogą zostać nałożone kary zarówno na spółkę (w maksymalnej wysokości do równowartości 50 milionów euro), jak i na osoby fizyczne np. kadre kierowniczą lub pracowników (do 50-krotności przeciętnego wynagrodzenia w Polsce). Dobrym sposobem przygotowania się na taką ewentualność będzie wdrożenie w firmie specjalnej procedury na wypadek niezapowiedzianej kontroli UOKiK, z powołaniem zespołu szybkiego reagowania oraz przeszkolenie pracowników pod kątem tej bardzo specyficznej kontroli, np. w formie tzw. *mock dawn-raid*, czyli symulacji kontroli UOKiK w siedzibie firmy.

Odpowiedzialność finansowa

Kolejną istotną zmianą jest osobista, finansowa odpowiedzialność osób zarządzających firmą za dopuszczenie do zawarcia przez firmę porozumienia ograniczającego konkurencję. Osoba taka może zostać ukarana karą w maksymalnej wysokości 2 milionów złotych, płatną z majątku osobistego ukaranego (przepis obowiązujący od 18 stycznia 2015 roku).

UOKiK zachęca do wdrażania programów compliance

Przy okazji wdrażania tych zmian UOKiK bardzo zachęcał do wprowadzania w firmach programów compliance. Prezes UOKiK Adam Jasser, w swoim wystąpieniu na III Ogólnopolskiej Konferencji Compliance w dn. 24 listopada 2014 r. wskazywał: „Najważniejszy przekaz UOKiK do polskiej kadry menedżerskiej jest taki: zamiast protestować przeciwko potencjalnym sankcjom, dopilnujcie, aby nie były one potrzebne, poprzez wprowadzenie skutecznego systemu compliance. Skuteczny compliance pełni bowiem dwie funkcje: po pierwsze zapobiega łamaniu prawa antymonopolowego; a po drugie, kiedy mimo wszystko dojedzie do zabronionej prawem aktywności, pozwoli zminimalizować negatywne skutki dla firmy i menedżerów”.